

**САВРЕМЕНА СРПСКА И ЧЕШКА СЛАВИСТИЧКА
ИСТРАЖИВАЊА / SOUČASNÁ SRBSKÁ
A ČESKÁ SLAVISTICKÁ BĀDÁNÍ.**

Brno: Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2021, 257.

Институт за славистику Филозофског факултета Масариковог универзитета у Брну објавио је децембра 2021. године зборник радова под називом *Савремена српска и чешка славистичка истраживања / Současná srbská a česká slavistická bádání*. Реч је о публикованим рефератима са Колоквијума Београд-Брно, који је одржан на Филолошком факултету Универзитета у Београду 21. октобра 2021. у организацији Славистичког друштва Србије.¹ Уредник зборника је проф. Вацлав Штепанек, а приређивачи су Јосеф Дохнал, Александра Корда-Петровић, Катарина Митрићевић-Штепанек и Вацлав Штепанек.

Зборник обима 257 страна, садржи 17 радова на више словенских језика, док су аутори чешки и српски слависти, историчари, бохемисти, словакисти, србисти, кroatисти, русисти и украјинисти различитих генерација. Радови су подељени у шест тематских целина и односе се на различите области истраживања међусловенских веза: *Општи проблеми славистике, Славистичке историјске рефлексије, Културолошке славистичке теме, Контрастивна лингвистичка проучавања, Проблематика међулитерарних веза словенских народа и Русистичка књижевноисторијска истраживања*. Доминирају радови из области истраживања српско-чешких историјских, књижевних и културних веза, али заступљено је и проучавање руско-чешко-српских, украјинско-чешко-српских и чешко-словачко-српских веза, као и теме о језику и култури Чеха и Словака из Војводине. У радовима је реч о лингвистичким, књижевноисторијским, историјским, дидактичким, музиколошким и културолошким питањима у оквиру славистике.

Зборник отвара рад проф. др Ива Поспишила (Ivo Pospíšil) под називом *Slavistika a komparatistika: hrozby a perspektivy*, у коме је наглашена повезаност славистике, компаратистике и генологије, и постављено питање њиховог места и положаја у савременим хуманистичким наукама, а пажња је скренута и на проблематику словенског идентитета и словенског ареала уопште. Овим радом отвара се питање о месту славистике у савременој науци, као и питање будуће стратегије у развоју славистике као науке. Реч је о кровном раду овог зборника, јер остали заступљени радови указују на различите могуће правце у оквиру савремених славистичких компаратистичких истраживања.

Тема која ће свакако бити интересантна за све наставнике и колеге које се баве методиком наставе је рад проф. др Јозефа Дохнала (Josef Dohnal) *Место и мера ознакомљенија с културом, историјом, литературом и искуством*

¹ У ранијем броју овог часописа објављен је приказ одржаног колоквијума: Катарина Митрићевић-Штепанек, „Традиционални научни колоквијум Београд-Брно“. *Славистика XXVI/2* (2021), 392–395. Такође, Славистичко друштво Србије објавило је електронско издање *Књиге сажетака* са Колоквијума Београд-Брно, http://slavistickodrustvo.org.rs/pdf_dokumenti/2021/zbornik2021.pdf.

в учебних программах студенатов-русистов, у коме је изразио бојазан над постепеним смањивањем обима обавезног градива из области руске историје, културе, књижевности и уметности за студенте руског језика у Чешкој и Словачкој, што негативно утиче на разумевање и вредновање специфичности друштвеног живота и уметничког стваралаштва и утиче на квалитет знања из области русистичке филологије.

Тематску целину *Славистичке историјске рефлексије* чине два рада која се баве мало познатим историјским чињеницама. У првом од њих, под називом *Прилог проучавању чешко-српских веза: Чеси и Срби из аустроугарских земаља у првој српској добровољачкој дивизији на фронту у Добруци*, Вацлав Штепанек (Václav Štěpánek) истражује успомене чешких официра-добровољаца, као и архивску грађу на ову тему, и долази до закључка да су ови добровољци били разочарани приликама у дивизији, као и поступањем српских високих официра према војницима. То је био један од разлога што се већина чешких добровољаца исписала из редова дивизије. Други рад Петра Стехлика (Petr Stehlík) сели нас у близи историјски период преко теме *Југословенство Срђе Поповића као темељ сувременог промишљања једне наизглед умировљене идеје*, у коме аутор рада чини покушај да прикаже како се ставови и принципи београдског адвоката и борца за људска права Срђе Поповића о савремено схваћеној идеји југословенства налазе у темељима промишљања новинара и књижевника Виктора Иванчића, који се залаже за реконцептуализацију идеје југословенства одн. југославизма.

Посебно издвајамо тематску целину зборника названу *Контрастивна лингвистичка проучавања*. Обухваћени радови скицирају разноликост контрастивних лингвистичких истраживања. Павел Крејчи (Pavel Krejčí) је у раду *K původu některých českých a srbochorvatských frazémů s toponymickým komponentem* упоредио чешке и српске (српскохрватске) фраземе који у себи садрже топоним и на тај начин одражавају најразличитија историјска искуства, стереотипе и предрасуде који се потом одражавају на значење фразема као целине. Рад Катарине Митрићевић-Штепанек *Аугментативи као средства еуфемизације на примерима српских и чешких преводних еквивалената са енглеског језика* бави се аугментативним дериватима у српском језику који су употребљени као средства еуфемизације вулгарних и посебно опсцених израза у филмским титловима на енглеском језику, као и њиховим поређењем са преводним еквивалентима у чешком. Затим је ту рад Доминике Кубишове (Dominika Kubišová) *Analiza diskursa inauguracionih govora odabranih predsjednika*, у коме се ауторка посветила вербалним средствима употребљеним у говорима током председничких кампања на подручју Балкана. Овај сегмент затвара рад Шимона Тесаржа (Šimon Tesař) *Wybrané aspekty krušické češtiny* у коме је приближио карактеристике развојног чешког језика припадника чешке националне мањине у селу Крушчица у српском Банату.

Књижевне теме распоређене су у две тематске целине зборника назване *Проблематика међулитерарних веза словенских народа* и *Русистичка књижевноисторијска истраживања*. Ту спада рад Александре Корде-Петровић *Z historie srbsko-českých kulturních vztahů: Julka Chlapec-Djordjević*, посвећен доприносу српске списатељице, критичарке и феминисткиње Јулке Хлапец Ђорђевић у јачању чехословачко-југословенских културних веза између два светска рата. Затим следи интересантан рад Зузане Чижикове *Česká experimentální tvorba na stranách Nového života*, у коме ауторка указује на уметничке и критичко-теоријске радове из пера чешких експерименталних уметника који су

објављивани на страницама словачког војвођанског часописа за књижевност и културу *Нови живот*. Тиме је концепција овог часописа прерасла локалне оквире, те је одиграо значајну улогу у домену културне сарадње између Југославије и Чехословачке у време социјализма. Ана Агапова (Анна Агарова) у раду *Константин Вагинов в Чехословакии* бави се историјатом рецепције овог руског писца и песника од стране књижевних историчара и преводилаца у социјалистичкој Чехословачкој. Тања Гаев приближила је у раду *Лесја Украјинка и српска култура* преводе на српски језик ове значајне украјинске песникиње и списатељице. Ана Јаковљевић Радуновић пише на тему *Женское образование как циклообразующий фактор в «Домашних разговорах» В. Ф. Одоевского* и расправља о књижевном циклусу Владимира Федоровича Одоевског који повезује положај жена у друштву, а кроз призму хероина. Ту је и рад *Неопубликованные рассказы Л.Н. Андреева 1897–1899 годов: поэтика и проблематика* Јулије Дмитријеве у коме је реч о делу Леонида Николаевича Андреева и значају раних необјављених радова за његово касније стваралаштво.

У оквиру посебне тематске целине *Културолошке славистичке теме* можемо читати рад о значају и могућностима проучавања српског стрипа, из пера Павела Пилха (Pavel Pilch) насловљен *Srbský komiks a slavistika*. У раду су представљена значајна монографска дела која могу послужити за даља изучавања историје српског стрипа. У коликој мери третман архивског материјала утиче на жанровско одређење филмова, тема је рада Ане Марић *Документарни материјал у филмовима Дневник Диане Будисављевић и Дара из Јасеновца*. Оба филма представљају артефакте културе сећања, али на различите начине третирају документарни материјал. У овом сегменту налази се и рад Патра Калине *Украјински композитори из међуратне Галиције на Прашком конзерваторијуму*. Чланак је посвећен генерацији украјинских композитора која се школовала у Прагу код чешких професора Витјеслава Новака и Јосефа Сука.

Овај зборник представља позитиван пример међусловенске научне сарадње. Још једном се потврдило да традиционална сарадња Катедре за славистику Филолошког факултета у Београду (као домаћин одржаног научног колоквијума) са Институтом за славистику Филозофског факултета у Брну (који је реализовао овај зборник радова) даје вредне резултате и подстиче нова проучавања.

Александра Корда-Петровић
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за славистику
korda@verat.net